

Norsk Lærerlag
Konferanse om skole- og utdanningspolitikk
Oslo, 23. mai 1989

Statsminister Gro Harlem Brundtland:

SKOLE FOR FRAMTIDA

Om vel 2 uker skal vi feire Grunnskolens 250 års jubileum. Det er et jubileum som finner sted på et tidspunkt da interessen for skole og skolepolitikk er større enn på mange år. I store og små aviser landet rundt ser vi både historisk og brennaktuelt skolestoff. Skolemuseer åpnes og det holdes et stort antall møter og arrangementer i by og bygd. Det hele toppe seg med Kongens deltakelse i den store jubileumsfesten i Bergen.

Vi har i vinter og vår også opplevd på en flott måte hvordan elevene selv skaper blest om skole og kunnskap. Jeg tenker da på de elevene som deltok i TV-serien "5på" og som viste at de hadde kunnskaper de fleste nok ble imponert over.

For meg er det naturlig å minne om at skolen i år også feirer et hundre-års jubileum. I 1889 fikk vi lovene om folkeskolen i byene og i landkommunene. Almueskolen ble avløst av folkeskolen. Loven fastsatte også en 7-årig folkeskole, med utvidet fagkrets og underlagt det kommunale selvstyre. Disse lovene knesatte prinsipper som på den tiden var radikale og banebrytende og som fortsatt har gyldighet. Noe av det mest sentrale var ønsket om "en felles skole for alle folkeklasser". Idag ville vi si at prinsippet er at alle skal gå på samme skole.

Enhetsskolen er vårt kanskje viktigste redskap for å skape like muligheter i samfunnet, for å bryte ned sosiale skiller og jevne ut ulikheter. En skole for alle har gitt mange generasjoner av

barn og unge felles opplevelser, en felles kulturarv og utgangspunkt i livet.

Vi har bak oss en 250 år lang utvikling fram til våre dagers moderne grunnskole. Vi mener det er et byggverk som står seg godt, enten vi ser bakover i vår egen nære skolehistorie eller vi ser ut mot andre land. La nå ikke dette bli oppfattet som om vi mener alt er bra nok og kan bli som det er. Vi skal videre, både fordi samfunnet forandrer seg og fordi vi har store mål for skolen. La oss likevel ikke gjøre den feilen at vi svartmaler dagens skole fordi vi vil bruke et slikt bilde som grunnlag for å kreve en bedre skole. Vi behøver ikke Kafkas ord - Vekk herfra, det er mitt mål. Passer det ikke oss bedre med Helge Kroghs mer optimistiske, men likevel utålmodige - Vi er underveis?

Av og til får man inntrykk av at vi ikke har vært underveis, men istedet har gått skritt tilbake når det gjelder innsatsen av ressurser til skole og utdanning. Oppgavene er store - og de vil fortsatt øke, men vi må her ha en korrekt bakgrunn med oss i det videre arbeid: I perioden fra 1977 til 1986 økte utgiftene pr. elev i grunnskolen reelt med 21,5 prosent. Også etter dette har innsatsen pr. elev økt betydelig. Fra skoleåret 1985/86 til skoleåret 1988/89 er det blitt 39 500 færre elever i grunnskolen og 3 700 flere lærerårsverk. Også fra i fjor til i år økte tallet på lærerårsverk.

Fra Regjeringens side har vi i planene for de neste fire årene lagt meget sterk vekt på prioritering av barn og unge. Det dreier seg blant annet om tiltak som kan lette barnefamilienes hverdag, om barnehageutbyggingen og om kvaliteten i skole og utdanning. Norsk økonomi er også styrket så mye at Regjeringen mener det er rom for en realvekst i kommunenes samlede inntekter på 2 prosent i 1990. I langtidsprogrammet er det lagt opp til fortsatt realvekst.

Disse satsingsområdene ligger inne i Arbeiderpartiets program og de er fulgt opp i Langtidsprogrammet og i St.meld. nr. 43, Mer kunnskap til flere.

Kunnskap er et gode som kan og bør deles. Kunnskapene blir mere verd for den enkelte og for samfunnet jo flere som deler dem. Samtidig betyr kunnskap stadig mer for utviklingen av samfunnet. Derfor er det viktigere enn noen gang at utdanning og kunnskap er tilgjengelig for alle og ikke bare for de få. Vi har i langtidsprogrammet for neste periode lagt fram et samlet kunnskapspolitisk program som går fra barnehagene gjennom grunnskole og videregående utdanning til høyere utdanning og forskning.

Kunnskap har i seg selv en egenverdi for menneskelig livskvalitet og utfoldelse. Samtidig kan kunnskap tilegnes på mange ulike måter. Uansett hvordan kunnskaper tilegnes, gjennom praktisk erfaring og øvelse eller ved å lese, kreves det innsats. Krav om innsats er oftest en god utfordring for den enkelte. Men kravene må stilles slik at den enkelte elev har mulighet til å rå med dem ut fra egne forutsetninger og evner. All læring må bygge på prinsippet om tilpasset opplæring.

Når det gjelder de minste barna er vi særlig opptatt av hvordan offentlige tilbud i samspill med foreldrenes eget ansvar og innsats kan gi faste og trygge rammer rundt barna i oppveksten. Vi må starte med barna og hele deres framtid og deres muligheter.

Vi har lagt vekt på å planlegge skolepolitikk og oppvekstpolitikk i sammenheng. Bakgrunnen for dette er at vi tror mange av de problemene lærere, barn og foreldre sliter med i dagens skole har sin årsak i forhold utenfor skolen. Det er blitt vanskeligere å være lærer. Samtidig vet vi at det i framtida vil bli stilt store krav til skolen og lærerne. Det kan vi ikke komme utenom, og det krever reformer i skolen. Derfor må vi også spørre hva som kan gjøres for at barna skal komme til skolen i større trygghet, bedre forberedt og med større pågangsmot.

Vi er overbevist om at det å overlate 7-åringer til seg selv fra 12-13-tiden til foreldrene kommer fra jobb, rett og slett ikke er holdbart. Vi har en mangel på organisert tilsyn for

småskolebarna som henger flere tiår etter samfunnsutviklingen. Dengang da mødre flest var hjemmearbeidende og tok seg av ungene når de kom hjem fra skolen, var det nok forsvarlig å sende barna hjem klokken 12. Nå er det regelen og ikke unntaket at de kommer hjem til tomt hus. Mange av ungene er engstelige, ofte både for skoleveien og for å være alene. Vi tror dette merkes også i skolearbeidet som svak konsentrasjon i skolen. Vi mener det haster med å gjøre noe.

Derfor går Regjeringen inn for at kommunene i samarbeid med foreldre og frivillige organisasjoner i nærmiljøet utvikler ulike modeller for aktivitetstilbud etter undervisningstiden for småskolebarna. En rekke spennende forsøk allerede igang i kommunene.

Dette vil bygge videre på den viktige rolle skolen allerede spiller som møtested i lokalmiljøet. Jeg vil gjerne få sitere fra det 10 punkts program Norsk Lærerlag legger fram idag:

"Derfor vil det være en felles utfordring for hjem og skole å bevare og styrke skolen i lokalmiljøet, ikke bare som undervisningssted, men som viktige sosialt og kulturelt møtested for flere generasjoner. Flerbruk og sambruk av skoler må utvikles, med fritids- og kulturaktiviteter av mange slag."

Jeg tror at vi på dette og mange andre punkter har felles syn på viktige spørsmål om velferd i hverdagen.

Grunnskolen har et tosidig ansvar. Den skal være til hjelp for det enkelte hjem i opplæringen og oppdragelsen av barna, slik at hver enkelt elev kan få et best mulig startgrunnlag i livet, samtidig som den skal sikre et kunnskaps- og kulturgrunnlag i befolkningen som både den enkelte og samfunnet kan være tjent med.

Det ansvar grunnskolen dermed er pålagt gjør det særlig aktuelt å definere skolens oppgave ut fra et helhetsperspektiv og med tanke på at alle elevene skal få opplæring i samsvar med egne behov og

forutsetninger. Ingen andre instanser har tilsvarende mandat, selv om det har oppstått viktige kunnskapsarenaer utenfor skolen.

Minstetimetallet på grunnskolens barnetrinn (1.-6. klasse) er idag 138 timer pr. uke. De tre første årene kan timetallet variere fra 15 til 18 timer pr. uke på hvert årstrinn. Barn er i denne tiden inne i en rik utviklingsperiode. De er aktive og vitebegjærlige, og de er innstilt på å mestre oppgaver. De trenger både utfordringer, oppmuntring og veiledning. Et skoletilbud som bare varer noen få timer hver dag gir ikke tilstrekkelig næring til barnas utvikling og svarer ikke til deres behov for oppgaver og utfordringer.

Regjeringen mener at det bør gjennomføres en opptrapping som sikrer elevene i 1.-3. klasse minst 20 undervisningstimer pr. uke. Dette vil kreve en økning av minstetimetallet på 9 timer pr. uke. Dette vil også gi muligheter for å styrke norskundervisningen, som et viktig grunnlag for læring på andre fagområder. Regjeringen er derfor innstilt på å styrke norskfaget ytterligere og mener at en vesentlig del av den foreslåtte timetallsøkningen bør komme norskundervisningen til gode.

Om vi tenker oss 20 år fram fra 1989, hva slags Grunnskole har vi da?

Jeg tror det er nyttig å stille spørsmålet. I Arbeiderpartiets program, regjeringens langtidsprogram og i St.meld. nr. 43 Mere kunnskap til flere har vi gitt sterke signaler for de første 10 årene, selv om det er uvanlig å være så presis om saker som ligger utenfor neste fire-års periode. Vi har likevel ment at et så langt tidsperspektiv har vært viktig og nødvendig.

Kanskje dette møtet gir oss en anledning til å se inn i det neste hundreåret. La oss gjøre et forsøk på å se 20 år fram i tid.

Jeg ser for meg at vi i 2009, som idag, har en enhetsskole - en

grunnskole for alle. De unntakene vi har, for livssynskoler og undervisning for barn med helt spesielle vanskeligheter, de vil ikke rokke ved prinsippet.

Vi vil ha en skole hvor barna har mer tid til å lære enn idag. Det første skrittet i denne retning fra regjeringen har jeg alt nevnt. Økingen i timetallet i 1-3. klasse med 9 timer er et første skritt, flere vil komme.

Så tror jeg vi har en skole der barna, om de vil, kan være hele dagen. Det betyr ikke at vi skal ha obligatoriske skole fra 7.45 til 16.00. Skolen vil ha et frivillig tilbygg av aktivitet, lek og samvær som sammen med den obligatoriske undervisningen gir trygghet for barna og foreldrene. Vi tror ikke alle barn vil velge å være like lenge på skolens område hver dag.

I realiteten betyr dette at endel av de aktiviteter som idag foregår for barn på kveldstid og som lett stressede foreldre kjører dem fram og tilbake til - disse aktivitetene foregår på dagtid. Disse aktivitetene, enten det er idrett, musikk, eller andre organiserte fritidssysler har aldri være helt gratis og vil heller neppe være det i 2009.

Derimot vil den obligatoriske undervisningen selvfølgelig fortsatt være gratis. Og la meg si dette: Vi kan ikke få en bedre skole med stadig kortere undervisningstid eller arbeidstid - for elevene. Her har vi åpenbart nådd til veis ende - og må nå spørre oss om vi gir våre barn og unge nok tid til læring og konsentrasjon i viktige, formende år.

I år 2009 vil grunnskolen være ti-årig. Ungene begynner med en gradvis innfasing til en fast organisert skoledag fra 6 år og det har vist seg at 6 åringene både kan og vil lære en hel del saker og ting som mange skeptikere 20 år tidligere ville ha ansett dem for umodne til. Ungene har vist seg å ha store evner til å sjonglere med tall, lete etter informasjon og bruke datamaskiner.

Det blir altså mer egenaktivitet og større ansvar for elevene

selv. Derimot håper og tror vi at foreldre i år 2009 vil ha en klarere erkjennelse av hva barna ikke kan klare alene. En ting barn ikke kan klare alene er å velge hva og hvor mye de skal se fjernsyn. Svært få foreldre vil om tjue år overlate til 7-åringene å bestemme om de skal se på voldsfilmer på en av de mer enn hundre TV-kanaler de kan ta inn. Rent teknisk er det ikke noe problem å sperre de barnefiendtlige TV-kanalene, og de fleste foreldre vil nok gjøre det.

Om tjue år tror jeg vi er kommet lengre mot en skole der flere kan lære mer fordi de er aktive. Det er blitt en selvfølge at undervisningen tilpasses de enkeltes forutsetninger. Informasjonsteknologien vil også ha gjort det mye enklere å utvikle læremidler og læreprogrammer som er fleksible. Tid brukes til å skaffe informasjon og sette den sammen til kunnskap. Elevene kan arbeide med stoffet selv i enda større grad enn i dagens skole, og mindre tid går bort til å passivt å lytte til andre.

Fordi mulighetene for aktiv læring er blitt stadig bedre, bruker lærerne i år 2009 mindre tid og krefter på å skape ro i timene og mere krefter på å skape et miljø i klassen som fremmer grunnleggende verdier og normer hos elevene.

I vår tenkning om skole og kunnskap er vi sterkt opptatt av sammenheng mellom utdanningsveier og utdanningsnivåer. Utviklingen mot et samfunn der kunnskap betyr stadig mer, stiller oss som nasjon overfor store utfordringer. I økende grad vil nærings- og velferdsgrunnlaget være bestemt av vår evne til å forske, til å anvende ny kunnskap og til å formidle den til flest mulig. Regjeringen vil blant annet legge perspektivet om livslang læring til grunn for utdanningspolitikken og arbeide aktivt for å motvirke generasjonsforskjellene i utdanningsnivå.

Utdanning og forskning må være relevant og ha høy kvalitet. Mange elever og studenter kan lære mer, og det må være klart hva det forventes at de skal lære på de enkelte trinn i utdanningen. Forskningens kvalitet må styrkes, og samfunnets forskningsbehov

må bli ivaretatt. Systemene for å oppdatere kunnskap gjennom videreutdanning og etterutdanning må utformes bedre. Utdanningen må ta hensyn til arbeidslivets krav og behov for omstilling.

Kravet til kvalitet og innsats skal stå sentralt i arbeidet i den videregående skolen. De tilbudene som gis i fagutdanningen må være ajour med og tilpasset arbeidslivets krav og de må kvalifisere for arbeid. Det å ha en god fagutdanning er helt vesentlig også for landets økonomiske utvikling. Samtidig må vi vokte oss for å begrense fagutdanningen til tekniske ferdigheter. Evnen til kreativitet og nytenkning blir enda viktigere i framtida.

I almenfaglig studieretning er det viktig å sikre et høyt nivå som både kan gi personlige og faglige kvalifikasjoner for videre studier i Norge og utlandet.

Regjeringen ser det som et sentralt mål å sikre alle et tilbud om opplæring som gir fagutdanning eller studiekompetanse. For å realisere dette målet vil vi trenge reformer også i videregående skole. Vi står foran en grundig gjennomtenkningsfase også på dette feltet.

Regjeringen har besluttet å sette ned et bredt sammensatt utvalg for å vurdere hele strukturen i videregående utdanning og blant annet se på styring og dimensjonering av utdanningstilbudet på dette nivået. Hensikten er å få til en klarere progresjon i utdanningen fram til en gitt kompetanse, bedre bruk av ressursene og bedre samordning. Utvalget vil bli satt ned før sommeren og skal fullføre arbeidet innen utgangen av 1990.

Den raske utbyggingen av den høyere utdanningen i alle deler av landet har ført til stor spredning av ressursene. Skal kunnskapsutviklingen styrkes, må institusjonene for høyere utdanning og forskning ha faglig tyngde. Det blir derfor en viktig oppgave å knytte en bedre forbindelse mellom de mindre institusjonene på den ene siden og universitetene, de vitenskapelige høyskolene og forskningsmiljøene på den andre.

Regjeringen vil sikre økt satsing på forskning generelt. Regjeringen legger i programperioden opp til en reell økning i forskningsinnsatsen på om lag 20 prosent. Dette er en videreføring av den sterke veksten fra 1986. Grunnforskningen, den næringsrettede forskningen og miljøforskningen vil bli styrket. Innsatsområdene vil bli ført videre med økt vekt på materialforskning, bioteknologisk forskning og kultur- og tradisjonsformidlende forskning.

Jeg vil også kommentere en del aktuelle skolepolitiske spørsmål som jeg vet det er stor interesse for i denne forsamling. Et slikt spørsmål er om det er Staten eller Kommunenes Sentralforbund som skal være forhandlingsmotpart. Som et utgangspunkt må vi ta det faktum at lærere i Grunnskolen er kommunalt ansatte. Det er likevel to grunner til at arbeidsgiverspørsmålet ikke er lagt opp på linje med andre kommuneansatte. For det første er lærerens tilsettingsforhold regulert av Grunnskoleloven på en særskilt måte. For det andre ligger jo faktisk mye av skolepolitikken innebygd i tariffavtalene for skolen. Skolepolitikk er i stor grad, noen vil si i for stor grad, tariffbestemt.

Konsekvensene for den nasjonale skolepolitikken må derfor avklares nærmere før Regjeringen kan ta stilling til om - og eventuelt hvordan forhandlingsansvaret for undervisningspersonell skal overføres fra staten til Kommunenes Sentralforbund.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet skal sammen med representanter fra Kirke- og undervisningsdepartementet, Finansdepartementet og Kommunal- og arbeidsdepartementet se nærmere på lover og avtaler for å sikre Regjeringens overordnede styring av skolepolitikken. Forbrukerdepartementet og KS skal se nærmere på forholdet til førskolelærerne.

I forlengelsen av dette spørsmålet har jeg lyst til også å knytte noen bemerkninger til forholdet mellom lokale og

sentrale myndigheter i skolepolitikken. Det ser ut til at vi for tiden har en ganske kraftig motvind for det kommunale selvstyre og særlig rettes kritikken mot det nye inntektssystemet. En kan av og til få inntrykk av at inntektssystemet er årsaken til at tjenestetilbudet ute i kommunene ikke er så godt som en gjerne hadde ønsket og at forskjellene i tilbud kommunene imellom er blitt langt større som følge av selve inntektssystemet.

Dette tror jeg ikke holder for en nærmere gjennomtenkning. La meg minne om at det i år er hundre år siden skolestyret i kommunene ble opprettet og skolepolitikken dermed underlagt det lokale selvstyre. Dette har likevel ikke vært til hinder for at norske skole har vært tildels sterkt detaljstyrt fra sentralt nivå. Vi har meget detaljerte regler med basis i lovverket og jeg minner om at avtaleverket for skolens personale også fastsettes sentralt.

Vi må også være åpne for at denne styringen gjennom detaljerte regler har mange svakheter. Det oppstår for lett ansvarsfraskrivelse hos den politiske og administrative ledelse ute i kommunene. Mulighetene for en aktiv ledelse på hver skole blir også begrenset. Det blir dessuten vanskeligere å holde igang en offensiv på fornyelse og organisasjonsutvikling når regelverket er så detaljert.

Regjeringen har derfor tatt til orde for en viss overgang fra regelstyring til målstyring i skolen på samme måte som i andre deler av den offentlige sektor. De nasjonale målene i skolepolitikken må likevel som før fastlegges av Storting og regjeringen gjennom lover, forskrifter, læreplaner og fagplaner.

Istedet for å legge så mye arbeid i detaljstyring av kommuner og de enkelte skoler, mener vi at større ressurser må settes inn for å etterprøve om de skolepolitiske målene virkelig blir nådd i praksis. Faktum er at vi vet for lite idag om hva som skjer i skolen og hvilke resultater som blir oppnådd. Det å få til et større driv i arbeidet med nyutvikling og fornyelse i skolen, bedre bruk av ressursene er et av de viktigste målene for

omorganiseringen av den sentrale, statlige undervisningsadministrasjonen. En melding hvor dette drøftes er som kjent nå til behandling i Stortinget.

De sentrale myndigheter må fortsatt ha hånd om lærerutdanningen slik at den blir tilpasset de oppgavene lærere skal utføre. Av samme grunn må det ligge til sentrale myndigheter å fastlegge innholdet i etterutdanningen for lærere.

I løpet av de tre siste årene har etterutdanningen for grunnskolens lærere og ledere i stor utstrekning vært knyttet til arbeidet med innføringen av den reviderte mønsterplanen (M 87).

Ved overgangen til revidert mønsterplan ble det stilt 370 mill. kroner til disposisjon for nødvendige styrkingstiltak. Av disse ble 265 mill. kroner lagt inn i sektortilskuddet til kommunene, bl.a. til dekning av utgifter til mønsterplantimen, og 105 mill. kroner avsatt til annen etterutdanning og til informasjon.

En foreløpig undersøkelse om bruken av etterutdanningsmidlene i forbindelse med overgang til M 87 viser at midlene hovedsakelig er brukt på fylkes- og kommunenivå slik forutsetningen var. I noen kommuner ser vi dessverre at intensjonene ikke følges opp. Etterutdanningstiltakene ser samtidig ut til å ha styrket samarbeidet mellom lærerne.

Desentraliseringsprosessen og M 87 stiller nye krav til endrede ledelsesformer og bedre ledelse på alle nivåer. Gjennom prosjektet ledelse i skolen (LIS) arbeides det med opplæring og trening i ledelse. I inneværende år regner vi med at mer enn 1000 lederkandidater deltar i rekrutteringskurs for skoleledere. Samtidig trappes tiltakene for nytilsatte ledere opp og vil etter hvert gi alle nye ledere en planmessig opplæring de to første årene i lederjobb.

Pararellt med dette fortsetter den vedvarende etterutdanningen av ledere som er i stilling. I 1988 deltok mer enn 3600 skoleledere

i en vedvarende skolelederkvalifisering gjennom tiltak som iverksettes av skoledirektørene.

Miljø og utvikling er et nytt satsingsområde i skolen. Det er nødvendig å bygge opp kompetanse på området. Kirke- og undervisningsdepartementet tar bl.a. sikte på at i løpet av en tre-års periode skal de fleste lærere få et etterutdanningstilbud på 40 timer eller mer. Dette planlegges gjennomført bl.a. gjennom et fjernundervisningsopplegg. Etterutdanningstilbudet skal kunne danne grunnlag for kompetansegivende videreutdanning på området.

Likestilling er også et innsatsområde som blir fulgt opp i informasjon og etterutdanning etter en handlingsplan for tidsrommet 1986-90. Et eget sekretariat har ansvaret for å følge opp handlingsplanen.

En del av etter- og videreutdanningen skjer ved hjelp av midler som forvaltes av Statens lærerkurs. Det var i 1988 i alt ca. 11 000 deltakere ved mer enn 600 videre- og etterutdanningskurs.

Ved avslutningen av innføringsperioden for M 87 er det nødvendig å vurdere den nåværende situasjonen og se fremover. Når det gjelder ressurser til etterutdanning, er det innenfor lærernes arbeidstid avsatt en betydelig tidsressurs til planlegging og etterutdanning. Mønsterplantimen på barnetrinnet er videreført i 1989, for ungdomstrinnet kan det disponeres en del av den såkalte 4 1/2-t-rammen. Etter UFA kjennelsen vil skolene kunne binde ytterligere 275 timer av lærernes arbeidstid. Innenfor denne rammen ligger det også muligheter til sterkere satsing på etterutdanning. Den 38. uka er avsatt til obligatorisk planlegging og etterutdanning, og inngår nå i lærernes arbeidsår. Det er derfor en betydelig del av skolens ressurser som er avsatt til etterutdannings- og utviklingstiltak.

Det er en stor utfordring for den enkelte skole og den enkelte kommune å bruke denne tidsressursen til målrettet og prioritert

etterutdanning. Planlegging av etterutdanning må inngå som en del av skolens og kommunens ordinære planleggingsarbeid.

Mønsterplanen av 1987 har utløst nytt engasjement på en rekke områder i grunnskolen og i forhold mellom skole og nærmiljø. Mønsterplantimen på barnetrinnet har vært et nyttig redskap i arbeidet med å skape indre vekst og utvikling ved den enkelte skole. Den tre-årsperiode tiltaket opprinnelig tok sikte på utløper 1.8.89.

Vi ser det imidlertid slik at en opprettholdelse av denne ordning vil være av vital betydning for at denne positive prosessen skal skape en ytterligere kvalitetsheving i skolen.

Ved en videreføring av ordningen forutsetter vi at midlene settes inn for å gjennomføre nye reformer i skolen og i tilknytning til skolen.

- Grunnskolen må nå forberede seg til å ta hånd om 6-åringene. En senkning av opptaksalderen vil måtte få faglige og pedagogiske konsekvenser for samtlige klassetrinn og derfor kreve planlegging.
- Arbeidet med å utforme et godt aktivitetstilbud utenom skoletid som gir muligheter til sosial og kulturell vekst, stiller skolen overfor nye krav til planlegging i en helhetlig sammenheng.
- Vi ønsker også at det legges økt vekt på en tverrfaglig undervisning med tanke på større helhet mellom ulike deler av fag og mellom fagene. For meg vil det her være nærliggende som et eksempel å nevne den miljøfaglige siden av opplæringen som både berører naturfaglig og samfunnsfaglig stoff og etiske spørsmål.
- Eldre elevers deltaking i virksomhet som kommer de yngste elevene til gode representerer en viktig arena for ansvarslæring/medvirkning som skolen må være mer oppmerksom på enn hittil.

Innledningsvis kastet jeg et blikk bakover på skolens historie,

og pekte på den store arv i nasjonale kulturelle verdier som ligger i skolen og i skolepolitikken i vårt land. Selv et kort tilbakeblikk viser hvor stor vekt det har vært lagt på utformingen av skolen.

La meg slå fast følgende om Regjeringens og Arbeiderpartiets politikk framover:

- Vi øker innsatsen for en bedre skole
- Elevene skal få mer tid til å lære
- Skolen tar og skal ta ansvar også for de svake elevene
- Innsatsen i etterutdanning av lærere skal økes
- Vi styrker ledelsesoppgaven i skolen
- Den obligatoriske skolen skal fortsatt være gratis
- Det skal være et mest mulig likeverdig skoletilbud over hele landet
- Skolen skal i enda større grad være et møtested i lokalsamfunnet.

Skolen er noe som angår oss alle. Vi har store oppgaver som skal løses i og i tilknytning til skolen. Vi som ikke arbeider i skolen nå prøve å forstå bedre hvor krevende oppgaven som lærer er. Uansett hvor dyktige vi er til å organisere det hele på politisk plan så blir oppgaven som lærer i skolen aldri lett. Jeg har selv opplevet dette på nært hold, i de årene jeg arbeidet i nær kontakt med lærere, som skolelege ved en rekke av skolene i Oslo.

Vi vil fra Regjeringens side markere at vi anerkjenner det arbeidet som gjøres, at vi inviterer helhjertet til dialog med lærere og andre skoleinteresserte om skolens videre utforming. Jeg er ikke i tvil om at det vil komme viktige resultater og nye muligheter ut av et slikt nært samarbeid.